

© *Николаєнко Н. О.*

В сущности, Бердяев создавал учение, отражающее его личность. И это естественно. Философия субъективна; это взгляд на мир, человека, познание с позиции конкретной личности; и чем эта личность самобытней, интеллектуальней, свободней и вдохновенней, тем интересней и талантливей ее философские построения. И еще одно качество должно присутствовать у творческой личности — ощущение тайны бытия. Оно позволяло Бердяеву открывать новые горизонты познания. Ведь Неведомое — безбрежный океан, в котором находятся островки знаний...

В своей монографии А. А. Кавалеров рассмотрел и проанализировал сферы влияния на ценностные ориентации личности. Сравнил и сопоставил мнения различных ученых по этому вопросу, и по его мнению «данная проблема привлекала к себе внимание не только философов, социологов, но и психологов, педагогов, врачей». Исходя из того мы видим что данная проблема «многогранная» и «многоаспектная» [10, с.177]. Но в то же время из всех сфер изучения ценностных ориентаций личности меньше всего исследуются ориентации личности в сфере информатизации образования.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Древнекитайская философия. Собрание текстов в двух томах. Т.1. / [редактор Литвинова Л. В.]. — М.: «Мысль». 1972. — 363с.
2. Платон. Собр. Соч в 4-х т.: Т. 1. / [Общ. Ред. А.Ф. Лосева. Пер. с древнегреч]. — М.: «Мысль», 1990. — 465с.
3. Кант И. Сочинения. В 6 ти т.- Т. 4 - Ч. 1. / Кант Имануил; [Под общ. ред. В. Ф. Асмуса, А. В. Гулыги, Т. И. Ойзермана]. — М.: «Мысль», 1965. — 544 с..
4. Лотце Г. Микрокосм. / Лотце Рудольф Герман ; — М.: «Мысль», 1864 — 352с.
5. Виндельбанд В. Аксиология./ Виндельбанд В; — К., 1934. — 223с.
6. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре: (О системе ценностей) / Г. Риккерт ; пер. с нем. ; общ. ред. и предисл. А.Ф.Зотова ; сост. А.П. Полякова, М.М. Беляева ; подг. текста и прим. Р.К. Медведевой. — М.: Республика, 1998. — 413 с.
7. Хайдеггер М. Феноменология и трансцендентальная философия ценности. / Хайдеггер Мартин; [пер. С. Мандельбаум]. — Киев: «Cartel», 1966. — 117с.
8. Мюнстенберг Г. Философия ценностей / Мюнстенберг Г.; [по перевод с немецкого А.А.Громбаха] — К.: «Наукова думка» 1950. — 335с.
9. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества./ Бердяев Николай Александрович — М: «Правда» 1989. — 607с.
10. Кавалеров А.А. Ценность в социокультурной трансформации / Кавалерова А.А. — Одесса : «Астропринт» 2001 — 220с.

Николаєнко Н. О. – кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського

УДК 324(477)

КЛАСИФІКАЦІЙНІ ВИМІРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО РЕСУРСУ

Досліджуються основні класифікаційні виміри адміністративного ресурсу як деструктивної політичної технології. Дається характеристика основним видам даного ресурсу.

Ключові слова: адміністративний ресурс, політична технологія, зловживання владою, вибори.

Исследуются основные классификационные измерения административного ресурса как деструктивной политической технологии. Дается характеристика основным видам данного ресурса.

Ключевые слова: административный ресурс, политическая технология, злоупотребление властью, выборы.

The basic classification measuring of administrative resource as a destructive political technology is investigated. The description of the basic types of this resource is given.

Key words: administrative resource, political technology, misfeasance, elections.

Адміністративний ресурс є недемократичним явищем сучасного політичного життя України,

яке на сучасному етапі має різноманітні форми прояву під час виборчих кампаній. Кожна класифікація розкриває певну грань даної технології та масштаб її прояву в конкретному вимірі.

Класифікувати адміністративний ресурс дуже складно. Це пов'язано з тим, що існує безліч різноманітних форм прояву цього явища, влада розробляє і втілює в життя усе нові і нові види адміністративного ресурсу. Крім того, у вітчизняній та зарубіжній політологічній науці класифікація адміністративного ресурсу не розроблена в належний спосіб, немає чіткої типології цього явища. Тому існує потреба здійснити класифікаційний вимір адміністративного ресурсу в залежності від різних критеріїв.

Метою роботи є дослідження основних класифікаційних вимірів адміністративного ресурсу як деструктивної політичної технології. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: здійснити класифікацію адміністративного ресурсу та проаналізувати його основні види.

Під час написання наукової статті автор спирався на дослідження таких фахівців як А. Чуклінов, С. Л. Грабовська, Л. С. Скочиляс, які досліджують проблеми адміністративного ресурсу; використовував роботи таких дослідників як Е. Малкіна, Е. Сучкова, В. Полуктова, які займаються аналізом застосування адміністративного ресурсу як специфічної технології виборчої кампанії.

Використання будь-яких класифікаційних типів адміністративного ресурсу залежить від ряду особливостей, встановлених і діючих в конкретній країні. В правових нормах, встановлених владою, формулюються основні засади і принципи проведення виборів, визначаються основні вимоги до кандидатів на владні посади, регулюється діяльність органів влади, що здійснюють проведення виборів, встановлюють процедури проведення виборів, визначають статус всіх учасників виборчого процесу, порядок оголошення результатів голосування та способи їх оскарження. Сукупність даних норм визначає особливості поведінки всіх учасників виборчого процесу, забезпечуючи рівні можливості шляхом діяльності в рамках єдиного законодавчого поля.

Динамізм і суперечність протікання політичних процесів обумовлює необхідність нових підходів до визначення та класифікації адміністративного ресурсу. Отже можна виявити кілька підстав для класифікації даного явища.

Найпростішою класифікацією адміністративного ресурсу є поділ на білий та чорний, або на позитивний та негативний. Білий припускає активне, але законне використання своїх повноважень для бажаного результату виборчої кампанії. Чорний також передбачає активне використання свого положення, але вже з можливими наслідками, зазначеними в статтях адміністративного й кримінального кодексів. У політичному сезоні 2010-2011 роках домінує білий адміністративний ресурс, чорний, у порівнянні з 2004 роком, здає свої позиції і більш має прихований характер.

Якщо в основу типологізації покласти рівень влади, на якому використовується адмінресурс, можна виділити наступні типи:

– ресурс місцевого значення, яким володіють органи місцевого самоврядування через надання інформації про активність опонентів на території населеного пункту; залучення місцевої адміністрації на агітаційну роботу, забезпечення оптимальних умов для зустрічей з колективами підприємств, що знаходяться на території населеного пункту тощо;

– ресурс муніципального значення, який використовують органи місцевої влади для надання інформації про активність опонентів на території муніципальних організацій; забезпечення оптимальних умов для проведення зустрічей кандидата з колективами муніципальних бюджетних організацій; надання всіх можливих рекламних місць для щитів і розтяжок, наявних на території муніципальних організацій; рекомендації журналістам і редакторам ЗМІ працювати з дружнім кандидатом; залучення комітетів і служб типу санітарно-епідеміологічної служби, пожежників та інших для дестабілізації роботи конкурентів з пропагандистським супроводом);

– ресурс регіонального значення, яким володіють обласні органи влади та самоврядування для надання інформації про всі заходи (наради, семінари, акції), що проводяться в регіоні в цілому; залучення лідерів громадської думки (заслужених вчителів, лікарів та ін.) в якості довірених осіб або для виступу в ЗМІ, а також для супроводу кандидата в бюджетних організаціях відповідного профілю; робота силових відомств (податкова інспекція, міліція, прокуратура, РУБОП) для дестабілізації штабу суперника з пропагандистським супроводом; забезпечення лояльності виборчої комісії та проходження в ній потрібних рішень, контроль за низовими комісіями; забезпечення потрібних рішень з виборчих процесів в регіональному суді [2].

В залежності від ступеня легітимності засобів, що використовуються в рамках адміністративного ресурсу, можливо виділити:

а) легітимний адміністративний ресурс – це використання посадовими особами або

державними органами виконавчої гілки влади легальних владних повноважень з метою отримання додаткових можливостей і гарантій у процесі реалізації своїх політичних інтересів. До цього ж виду адміністративного ресурсу можна віднести кадровий резерв, запасні кадри адміністративних працівників. Тобто запас людей, здатних до керівництва, які постійно підвищують рівень знань (причому, не лише в системі державного управління);

б) нелегітимний адміністративний ресурс – сукупність різних адміністративних технологій (в основному нелегальних), що дозволяють добитися при мінімальних фінансових і взагалі матеріальних витратах максимального впливу на людей, забезпечити їх «добровільну» підпорядкованість. Він пускається в хід, як правило, в тому випадку, коли позиції діючої влади на майбутніх виборах виявляються недостатньо міцними, коли у виборчому процесі з'являється реальний конкурент та серйозний суперник [2].

Одним із критеріїв класифікації адміністративного ресурсу є засоби, що використовуються в рамках адміністративного ресурсу. Відповідно до них можна виділити:

1. Інституційний ресурс, пов'язаний з різноманітним використанням потенціалу державних організацій та інституцій у ході виборів, для нього характерні такі прояви: залучення місцевої адміністрації на агітаційну роботу, використання посадових осіб у якості помічників кандидата; безпосередня підтримка кандидатів з боку посадових осіб; надання службових приміщень виборчим штабам; надання інформації про активність опонентів на певній території; залучення вчителів, студентів для роботи в якості агітаторів на платній основ, виробництво агітаційних матеріалів за рахунок державних кампаній; організація заходів, зустрічей з керівництвом та колективом підприємств; створення перешкод у роботі опозиційних виборчих штабів (відключення телефонів, світла); залучення вчителів, студентів для роботи в якості агітаторів на платній основі [8].

2. Бюджетний ресурс, пов'язаний з використанням бюджетних коштів в електоральних цілях. Безумовно, це один із самих дієвих видів адміністративного ресурсу. Під час виборчої кампанії кандидати мають різні можливості доступу до бюджетних ресурсів. Державні структури та посадові особи, маючи монополієне право розподіляти бюджет, завжди мають змогу надати допомогу провладному кандидату [8, с. 33].

Виборчі кампанії дають приклади найбільш типових проявів бюджетного адміністративного ресурсу. Серед них найбільш розповсюдженні порушення наступного типу: порядку фінансування виборчої кампанії; перевищення обсягу витрат і оплата передвиборчої агітації, крім виборчого фонду; нецільове використання бюджетних коштів на виборчі перегони; початок реалізації національних проєктів, в основі яких покладено бюджетне фінансування; особлива «турбота» про різні категорії населення.

Дуже яскраво цей вид адміністративного ресурсу проявився на виборах Президента України 2010 року.

3. Медійний ресурс, пов'язаний з використанням державних засобів масової інформації в інтересах тих чи інших кандидатів і партій.

Владні структури активно використовують медійний ресурс в своїх цілях. Через ЗМІ сьогодні в Україні проводиться в життя політика впливу на прийняття політичних рішень, а не лише тільки вплив на виборця. Мас-медіа виступають не тільки в ролі каналу інформації, а й політичної пропаганди. В умовах відсутності незалежних медійних структур адміністративним структурам, посадовим особам не складає трудностей провести інформаційну блокаду опозиційного кандидата і навпаки висвітлити діяльність провладної особи в кращих традиціях радянського телебачення. Можна визначити наступні типові прояви медійного адміністративного ресурсу: громадськості повідомляються лише про ті внутрішні та міжнародні події, які вигідні органам влади, адміністративному апарату; переорієнтація суспільства на вирішення неактуальних, незначних проблем; пряме порушення правил передвиборчої агітації, наприклад, у вигляді непропорційного надання ефірного часу; дискредитація опонентів на основі незначних або недоказових фактів; прихована реклама, у вигляді появи провладного кандидата в новостійних програмах, створення постійного інформаційного приводу, участь в різноманітних програмах [6].

4. Силовий адміністративний ресурс в повному обсязі застосовується зовсім недавно. Особливістю цього типу є те, що він може застосовуватися не лише під час виборчої кампанії. Основними його формами можуть бути організація силовими структурами стеження за кандидатами; притягнення до кримінальної, адміністративної відповідальності політичних опонентів, їх арешт; безпосереднє втручання у справи опозиційних кампаній, ЗМІ, політичних партій з боку структур МВС, прокуратури, СБУ [6].

За силою застосування можна виділити такі способи адміністративного ресурсу: стартовий, м'який, жорсткий і тотальний.

1. Суть стартового адміністративного ресурсу полягає у тому, що кандидат, який займає певну адміністративну посаду чи підтримується владою, державними службовцями, вже завдяки цьому має багато переваг порівняно зі своїми конкурентами.

Будучи посадовцем, суб'єкт виборчого процесу має можливість здійснювати публічну діяльність і одночасно доводити свою позицію виборцям, причому практично безкоштовно. Крім того, знаходячись при владі, кандидат може акцентувати увагу на тому, що він вже здійснює конкретні заходи для покращання рівня добробуту громадян, в той час, як його опоненти лише можуть це обіцяти [9, с. 28].

2. М'який адміністративний ресурс існує тоді, коли здійснюється певний опосередкований вплив на низових чиновників чи виборців без порушення (принаймні – явного) законодавства.

М'яким адміністративним ресурсом є також виконання владних функцій відповідно до закону, але з чітким розрахунком впливу на певні категорії громадян з метою досягнення не передбачених владними повноваженнями цілей [1, с. 83–84].

3. Жорсткий адміністративний ресурс використовується владою для досягнення певних цілей з порушенням законодавства. Він проявляється у формі прямого жорсткого тиску з боку органів влади на виборців чи підлеглих посадовців за допомогою примусу чи певної винагороди.

4. Тотальний адміністративний ресурс. Цей вид адміністративного ресурсу існує тоді, коли влада вже зосередила в своїх руках такі колосальні ресурси, що може здійснювати адміністративний тиск у всіх сферах життєдіяльності суспільства, нехтуючи законодавством і моральними нормами [9, с. 29].

Перевагою названої класифікації є те, що вона дає змогу судити як про характер політичного режиму у державі, так і про можливі наслідки використання адміністративного ресурсу в цілому. У той самий час слабкою стороною цієї класифікації є відсутність чіткої можливості для дослідження різноманітних форм прояву адміністративного ресурсу на виборчій практиці.

Російські науковці Е. Малкін та Е. Сучков пропонують типологію, в основу якої покладено такий критерій, як спрямованість адміністративного ресурсу на певні об'єкти. Згідно з зазначеною типологією можна виділити такі три основні способи використання адміністративного ресурсу: прямий тиск на виборців, порушення органами державної влади виборчого законодавства; тиск на конкурентів та тих, хто їх підтримує; використання адміністративного ресурсу для ефективної побудови провладними суб'єктами виборчого процесу власних виборчих кампаній [4, с. 49].

1. Прямий адміністративний тиск на виборців, порушення органами державної влади виборчого законодавства. Суть цього тиску полягає у тому, що уся адміністративна вертикаль працює на відповідного кандидата чи політичну партію, перетворюється на своєрідну територіальну команду. Крім того, усі інституції, які певним чином залежать від влади (силові структури, освітні та медичні заклади, державні ЗМІ, органи місцевого самоврядування тощо), теж починають працювати на провладного кандидата чи політичну партію (блок).

В межах цього способу можна виділити такі форми прояву адміністративного ресурсу: насильницьке втягування громадян до лав відповідних політичних партій; прямий підкуп виборців з боку влади, доволі часто – за рахунок державних коштів; погрози застосування сили, репресій проти виборців у разі, якщо вони не проголосують за відповідного кандидата чи політичну партію; порушення закону під час формування списків виборців.

2. Тиск на конкурентів та тих, хто їх підтримує. Цей вид характеризується такими рисами: пропозиції кандидатам певних посад, місць (чи інші заохочення) для того, щоб ті зняли свої кандидатури; створення різних труднощів у роботі виборчих штабів конкурентів (відключення телефонів, струму, рейди податківців та інших структур); ненадання опозиційним кандидатам під будь-яким приводом приміщень для організації зустрічей з виборцями; зняття кандидатів чи політичних партій з виборчих перегонів на незаконних чи частково законних підставах; тиск на спонсорів опозиційних кандидатів чи на політичні партії та на організації, що підтримують цих суб'єктів виборчого процесу; побиття чи арешт на вулиці активістів, які агітують за невігідного владі кандидата чи політичну партію; інформаційна блокада.

Проте, здійснюючи тиск на конкурентів, влада може домогтися і протилежних результатів, оскільки це дає можливість певним кандидатам чи політичним партіям сформувати імідж борця за правду, проти якого застосовують репресії, і тим самим завоювати прихильність електорату. Як зазначають Е. Малкін та Е. Сучков: «Іноколи деякі кандидати навіть провокують атаку на себе з боку

влади і будують на цьому свої виборчі кампанії» [4, с. 51].

3. Використання адміністративного ресурсу для ефективної побудови кандидатом від влади чи провладною партією власної виборчої кампанії. У межах цього способу можна виділити такі форми прояву адміністративного ресурсу: використання державних ЗМІ для підтримки провладних суб'єктів виборчого процесу та протидії опозиційним кандидатам чи політичним партіям; проведення провладним кандидатом чи політичною партією різних заходів (концертів, благочинних акцій, святкувань тощо) під час виборчої кампанії за рахунок коштів Державного бюджету; реалізація під час виборчої кампанії заходів, спрямованих на покращання життєвого рівня населення (виплата заборгованості, ремонт доріг тощо); використання потенціалу державних підприємств, установ, науково-дослідних центрів, громадських організацій для допомоги у веденні виборчої кампанії провладній політичній силі; приписування важливих соціальних заходів чи програм в заслугу певним суб'єктам виборчого процесу [5, с. 49].

Третій спосіб застосування адміністративного ресурсу є найбільш ефективним. Під час його використання ведення кампанії передається команді спеціалістів, у розпорядження яких надається весь комплекс ресурсів. У такому випадку стартова перевага кандидата використовується найбільш грамотно [5, с. 49].

Дана типологія дає можливість детально виділити усі форми прояву адміністративного ресурсу і реально дослідити їх на практиці. Це дає змогу відстежити реальний вплив адміністративного ресурсу на виборчий процес, а також визначити наслідки вищезгаданого впливу. Крім того, детальне вивчення усіх форм прояву адміністративного ресурсу дає можливість виробити ефективні засоби нейтралізації цього явища.

Російський політтехнолог Валентин Полуєтков в своїй новій публікації «Чума Єдросії. Адміністративний ресурс в виборчих кампаніях» виділив підтримуючий (позиційний) адміністративний ресурс, а також адмінресурс пресингу, або ж атакуючий.

В. Полуєтков дає таке визначення підтримуючому адміністративному ресурсу – це вид ресурсу, спрямований на підтримку провладних кандидатів і партій, тобто на підтримку своїх [7]. Дослідник відзначає такі односторонні переваги при підготовці і веденні виборчої кампанії, які отримує кандидат тільки тому, що представляє партію влади. Отже, найбільш типовими перевагами є такі:

1. Агітація за рахунок держбюджету. Так, агітаційний рейд губернатора по районах, звичайно ж, обставляється як службова поїздка, яка не має відношення до виборчої кампанії.

2. Накатаний фандрайзинг.

Американські політтехнологи визначають фандрайзинг як будь-який метод, який використовують для збору коштів на виборчу кампанію [3].

В свою чергу В. Полуєтков дещо доповнює це поняття. Так, він відзначає, що в Росії цей термін придбав більшу значимість – це не тільки сам збір коштів, а й мистецтво добувати гроші на кампанію. Автор виділяє три основних каналу збору цих коштів, а саме: продаж прохідних місць у партійних списках, добровільні пожертви великого бізнесу, який лобіює свої інтереси, системне стягнення данини з іншого бізнесу [7].

3. Інформаційно-аналітична підтримка своїх штабів.

Сьогодні влада на будь-якому рівні не може обійтися без політологів, соціологів і аналітиків, які регулярно заміряють соціально-економічну температуру, дають оцінки поточного стану суспільства і прогнози на майбутнє. У багатьох структурах влади функціонують спеціалізовані підрозділи, які займаються аналітичною діяльністю, всі інші кандидати змушені викладати за такі ж електоральні дослідження значні кошти.

На відміну від відносно м'яких форм підтримуючого адмінресурсу, пресингуючий адміністративний ресурс – це завжди відкритий виклик громадській думці, що провокує опір [7]. Методи атакуючого адмінресурсу застосовуються буквально в кожній виборчій кампанії. Діапазон пресингуючого адміністративного ресурсу різноманітний: починаючи від відмови в реєстрації (за кількістю відмов у реєстрації політичним силам та кандидатам Київська область зайняла одне з перших місць в Україні) і закінчуючи зривом трансляції агітаційних радіо- і телевізійних виступів опозиційних кандидатів. Також основними видами пресингуючого адміністративного ресурсу є перешкоджання прямим контактам опозиційних кандидатів і їхніх агітаторів; зрив зустрічей з виборцями; блокування агітаційної програми від дверей до дверей; перешкоджання роботі пікетників.

Слід зазначити, що влада має можливість одночасно задіювати всі методи використання адміністративного ресурсу як в площині «чорних» технологій, так і «сірих», що значно унеможливує відповідальність. До таких самих технологій варто віднести використання службового

© *Панасюк В. А.*

устаткування, транспорту, приміщень, робочого часу своїх підлеглих в інтересах власної кампанії. В демократичних країнах кандидат, упійманий на таких діях, може майже цілком втратити підтримку виборців.

Тиск влади на громадян під час виборів полягає насамперед у тому, що всю адміністративну вертикаль зобов'язують працювати на відповідного кандидата. Органи влади перетворюються на свого роду «територіальну команду» для проведення кампанії.

Таким чином, проаналізувавши достатню кількість типологій та класифікацій адміністративного ресурсу, можна зробити висновок, що це явище є багаторівневим і різноаспектним. Кожна класифікація розкриває суть даної технології та масштаб її прояву в конкретному вимірі та конкретній виборчій кампанії.

В теперішній час необхідно вирішувати проблеми, пов'язані із застосуванням нелегітимного адміністративного ресурсу, тому що він діє на суспільство вкрай руйнівно. Таким чином, щоб уникнути втручання нелегітимного адміністративного ресурсу, необхідно суворо дотримуватися чинного законодавства і повністю використовувати всю систему своїх прав, з моменту початку збору підписів на підтримку того чи іншого кандидата до отримання копії протоколів підрахунку голосів спостерігача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративний ресурс у виборчій кампанії та способи його нейтралізації / С. Л. Грабовська, Л. С. Скочиляс та ін. — Львів : ЦПД, 2005. — 160 с.
2. Важенина О. В. Административный ресурс в государственном управлении – хорошо это или плохо? / О. В. Важенина // Чиновник. — 2006. — № 1(41). — С. 24-30
3. Кучерносов В. Фандрайзинг: мифы и реальность / В. Кучерносов // Вестник благотворительности. — 2000. — № 9. — С. 15-21
4. Малкин Е. Основы избирательных технологий./ Е. Малкин, Е. Сучков — М. : «Русская панорама», 2002. — 464 с.
5. Малкин Е. Основы избирательных технологий и партийного строительства / Е. Малкин, Е. Сучков — К. : Основні цінності, 2005. — 528 с.
6. Панкратов В. Н. Управление людьми: Практическое руководство / В. Н. Панкратов. — М. : Изд-во института психотерапии, 2002. — С. 17.
7. Полуэктов В. Чума Єдросії – Административный ресурс в избирательных кампаниях / В. Полуэктов [Електронний ресурс]. – Режим доступу – URL: <http://www.izbass.ru/tg-10-03-1a.htm>
8. Чуклинов А. Е. Административный ресурс как специфическая форма политической коррупции: специализированный учебный курс / Под редакцией Е. В. Кобзевой. — Саратов, 2004. — 324 с.
9. Чорновіл Т. Адміністративний ресурс в сучасній Україні / Т. Чорновіл // Політекс. — 2004. — № 1. — С. 26-31.

Панасюк В. А. – аспірант кафедри політичних наук Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

УДК.: 323. 39+316. 42+9

ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА СУБЕЛІТНИХ ГРУП (УГРУПУВАНЬ) ГЕТЬМАНЩИНИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

В статі аналізується внутрішньополітична боротьба субелітних груп Гетьманщини. Досліджуються соціокультурні орієнтації елітних угруповань та політична еволюція козацької старшини. Аналізуються наслідки громадянської війни в Гетьманщині.

Ключові слова: *Гетьманщина, еліта, боротьба, угруповання, менталітет, соціокультурні орієнтації, трансформація.*

В статье анализируется внутриполитическая борьба субэлитных групп Гетьманщины. Исследуются социокультурные ориентации элитных группировок и политическая эволюция казацкой старшины. Анализируются последствия гражданской войны в Гетьманщине.

Ключевые слова: *Гетьманщина, элита, борьба, группировки, менталитет, социокультурные*